

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

CHRISTINE STIX-HACKL

przedstawiona w dniu 8 czerwca 2004 r.¹

I — Uwagi wstępne

II — Ramy prawne

A — Uregulowania wspólnotowe

1. Postępowanie w sprawie niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym stanowi jedno z czterech równoległych postępowań² dotyczących wykładni dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych³ (zwanej dalej „dyrektywą”). Przedmiotem tego postępowania, jak i pozostałych, jest ochrona przyznana przez prawo *sui generis* i zakres jego obowiązywania w dziedzinie zakładów sportowych.

2. Artykuł 1 dyrektywy zawiera przepisy dotyczące zakresu obowiązywania dyrektywy. Wyciąg z tego artykułu brzmi:

„1. Niniejsza dyrektywa dotyczy ochrony prawnej bazy danych w każdej formie.

2. Do celów niniejszej dyrektywy »baza danych« oznacza zbiór niezależnych utworów, danych lub innych materiałów [elementów] uporządkowanych w sposób systematyczny lub metodyczny, indywidualnie dostępnych środkami elektronicznymi lub innymi sposobami”.

1 — Język oryginału: niemiecki.

2 — Ponadto trwają postępowania w sprawach C-46/02, C-203/02 i C-444/02, w których w dniu dzisiejszym również przedstawiam opinie (wyroki z dnia 9 listopada 2004 r., Zb.Orz. str. I-10365, I-10415, I-10549).

3 — Dz.U. L 77, str. 20.

3. Rozdział III, zawierający art. 7–11, reguluje prawo *sui generis*. Wyciąg z art. 7 określającego przedmiot ochrony brzmi:

bazy danych, przez rozpowszechnianie kopii, przez najem, transmisję on-line lub w innej formie. Pierwsza sprzedaż kopii bazy danych we Wspólnocie przez uprawnionego lub za jego zgodą wyczerpuje prawo do kontrolowania dalszej odsprzedaży tej kopii we Wspólnocie.

„1. Państwa Członkowskie ustanawiają dla producenta bazy danych, wymagającej jakościowej i/lub ilościowej istotnej inwestycji dla uzyskania, weryfikacji lub prezentacji jej zawartości, prawo do ochrony przed pobieraniem danych i/lub wtórnym ich wykorzystaniem w całości lub w istotnej części, co do jakości i/lub ilości.

Wypożyczanie do użytku publicznego nie jest pobieraniem danych lub wtórnym ich wykorzystaniem.

2. Do celów niniejszego rozdziału:

3. Prawo określone w ust. 1 może być przeniesione, odstąpione lub udzielone na podstawie licencji umownej.

a) »pobieranie danych« oznacza stałe lub czasowe przeniesienie całej lub istotnej części zawartości bazy danych na inny nośnik danych, w jakikolwiek sposób i w jakiegokolwiek formie;

[...]

b) »wtórne wykorzystanie« oznacza każdą formę publicznego udostępnienia całości lub istotnej części zawartości

5. Niedozwolone jest powtarzające się i systematyczne pobieranie danych i/lub wtórne ich wykorzystanie w nieistotnej części, jeśli czynności te są sprzeczne z normalnym korzystaniem z tej bazy danych lub w sposób nieuzasadniony naruszają słuszne interesy producenta bazy danych”.

4. Artykuł 8, regulujący prawa i obowiązki legalnych użytkowników, w ust. 1 przewiduje, co następuje:

„1. Producent bazy danych publicznie udostępnionej w jakikolwiek sposób nie może stać na przeszkodzie legalnemu użytkownikowi bazy danych do pobierania danych i/lub wtórnego ich wykorzystywania w nieistotnej części w jakimkolwiek celu, co do jakości i/lub ilości. W przypadku gdy legalny użytkownik jest uprawniony do pobierania danych i/lub wtórnego ich wykorzystania jedynie w części, niniejszy ustęp stosuje się tylko do tej części”.

5. Artykuł 9 stanowi, że Państwa Członkowskie mogą przewidywać wyjątki od prawa sui generis.

B — Prawo krajowe

6. Przepisy dotyczące prawa autorskiego znajdują się w ustawie (1960:729) o prawie autorskim i utworach literackich i artystycznych (zwanej dalej „prawem autorskim”). Ustawa ta zawiera ponadto przepisy dotyczące tzw. praw pokrewnych. Zbiór

danych (baza danych) może zgodnie z § 49 prawa autorskiego podlegać prawu sui generis, jeżeli nie posiada wymaganej przez prawo autorskie oryginalności lub samodzielności.

7. Zgodnie z § 49 ust. 1 podmiotowi, który sporządza zbiór, tabelę lub jakikolwiek utwór podobnego rodzaju, w którym uporządkowana jest znaczna ilość danych lub który jest wynikiem istotnej inwestycji, przysługuje wyłączne prawo do zwielokrotniania tego utworu i jego publicznego udostępnienia. Przepis otrzymał to brzmienie w wyniku zmiany ustawy (SFS 1997:790), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 1998 r. Zmiana miała na celu wprowadzenie dyrektywy. Postanowienia § 49 prawa autorskiego zostały przy tej okazji również zmienione w takim zakresie, w jakim dotyczyły ograniczeń wyłącznego prawa i okresu ochrony.

8. Zgodnie z obowiązującą przed zmianą ustawy tzw. ochroną zbiorów w § 49 prawa autorskiego zbiory, tabele lub jakiegokolwiek utwory podobnego rodzaju, w których uporządkowana jest znaczna ilość danych, nie mogły być zwielokrotniane bez zgody twórcy. Po zmianie § 49 prawa autorskiego nadal istnieje ochrona zbiorów, w których uporządkowana jest znaczna ilość danych, a ponadto ochrona utworów, które są wynikiem istotnej inwestycji. Przedmiot ochrony prawa autorskiego jest zatem szerszy niż zawarte w dyrektywie prawo sui

generis. Zakres ochrony nawiązuje do regulacji, która na podstawie § 2 prawa autorskiego dotyczy utworu chronionego prawem autorskim i obejmuje wyłączne prawo do zwielokrotniania utworu i publicznego udostępnienia. Przepis ten ma pokrywać się z ochroną dyrektywy wobec pobierania i wtórnego wykorzystania. Według wstępnych prac nad zmianą ustawy ochrona sięga nieco dalej niż jest to właściwie wymagane na podstawie dyrektywy.

stępniona poprzez rozesłanie. Powtórne korzystanie z samych nieistotnych części utworu może jednak być uważane, razem wzięwszy, za korzystanie z istotnej części utworu.

III — Stan faktyczny i postępowanie przed sądem krajowym

A — Część ogólna

9. Zdaniem sądu krajowego tekst ustawy nie zawiera odpowiednika art. 7 ust. 5 dyrektywy⁴. W pracach przygotowawczych do zmiany ustawy padło jednak pytanie, co oznacza „nieistotna część”. Stwierdza się tam, że § 49 nie chroni danych, które zostały zebrane w utworze, lecz przedmiotem ochrony jest całość utworu lub jego istotna część. Ponadto jest mowa o tym, że wyłączne prawo nie obejmuje zwielokrotniania pojedynczych danych zawartych w utworze. Nie obejmuje ono również przypadku, gdy nieistotna część danych zostanie publicznie udo-

10. Organizatorami zawodowych rozgrywek w piłce nożnej w najwyższych ligach są w Anglii The Football Association Premier League Limited i The Football League Limited, a w Szkocji — The Scottish Football League. Premier League i Football League (na którą składają się Division One, Division Two i Division Three) łącznie obejmują cztery ligi. Przed każdym sezonem rozgrywek są ustalane terminarze meczów rozgrywanych w ciągu sezonu w każdej lidze. Dane przechowywane są w formie elektronicznej i są one indywidualnie dostępne. Terminarze meczów są przedstawiane między innymi w wydrukowanych broszurach, i to zarówno chronologicznie, jak i dla każdej drużyny grającej w danej lidze. Pary drużyn są podane w formie X przeciwko Y (np. Southampton przeciwko Arsenal). W każdym sezonie rozgrywanych jest ok. 2000 spotkań rozłożonych na 41 tygodni.

4 — W piśmiennictwie wskazuje się na nieprawidłowość szwedzkiej transpozycji, por. Jens-Lienhard Gaster „European Sui Generis Right for Databases” [w:] Computer und Recht. International, 2001, str. 74 (75); Gunnar W. G. Kamell „The European Sui Generis Protection of Data Bases” [w:] Journal of the Copyright Society of the U.S.A., 2002, str. 983, (995).

11. Organizatorzy angielskich i szkockich rozgrywek w piłce nożnej zlecieli szkockiej spółce Football Fixtures Limited uregulowanie korzystania z terminarzy meczów na podstawie między innymi umów licencyjnych. Z kolei Football Fixtures Limited przeniosła swoje prawa do zarządzania terminarzami i korzystania z nich poza terytorium Wielkiej Brytanii na Fixtures Marketing Limited (zwaną dalej „Fixtures”).

Svenska Spel narusza prawa własności intelektualnej The FA Premier League Limited, The Football League Limited i The Scottish Football League.

14. Svenska Spel podnosi zarzut, że terminarze meczów nie są objęte ochroną § 49 prawa autorskiego i że korzystanie przez nią z danych dotyczących zawodów w każdym razie nie stanowi naruszenia prawa.

B — Część szczególna

12. AB Svenska Spel (zwaną dalej „Svenska Spel”) prowadzi w Szwecji totalizator piłki nożnej, w którym można typować wyniki meczów piłki nożnej między innymi lig angielskich i szkockich. Mecze ligowe są drukowane w grach Stryktipset i Måltipset na kuponach, a w grze Oddset w specjalnym programie.

15. W lutym 1999 r. Fixtures wniosła skargę do Gotlands tingsrätt przeciwko Svenska Spel z wnioskiem o odpowiednie odszkodowanie za korzystanie z danych zawartych w terminarzach meczów w okresie od 1 stycznia 1998 r. do 16 maja 1999 r. Fixtures twierdziła, że bazy danych z danymi dotyczącymi terminarzy meczów są chronione na podstawie § 49 prawa autorskiego oraz że Svenska Spel poprzez informacje na kuponach pobierała lub wtórnie wykorzystywała dane w sposób naruszający wyłączne prawo do baz danych.

13. Fixtures twierdzi, że obie bazy danych — jedna dla wszystkich lig w Anglii i jedna dla wszystkich lig w Szkocji — które zawierały dane stanowiące podstawę terminarzy meczów, są chronione na podstawie § 49 prawa autorskiego, a korzystanie z danych zawartych w terminarzach meczów przez

16. Svenska Spel sprzeciwiła się tym wnioskowi i podniosła, że terminarze meczów nie były objęte ochroną zbiorów na podstawie § 49 prawa autorskiego, ponieważ nie chodziło przy tym ani o zbiory, w których uporządkowana jest znaczna ilość danych, ani o wynik istotnej inwestycji. Inwestycje w formie pracy i kosztów zostały dokonane

w celu umożliwienia planowanych meczów piłki nożnej; możliwość wykorzystania zawodów do innej gry jest w stosunku do celu inwestycji produktem ubocznym. Ponadto korzystanie przez nią z danych dotyczących zawodów nie stanowi naruszenia.

17. Tingsrätt oddalił skargę wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2000 r. Uznał on, że terminarze meczów są objęte ochroną zbiorów, ponieważ chodzi o zbiór, dla którego wymagana jest istotna inwestycja, jednakże stwierdził, iż korzystanie z danych dotyczących terminarzy meczów przez Svenska Spel nie narusza praw Fixtures.

18. Fixtures zaskarżyła ten wyrok do Svea hovrätt. Ten potwierdził rozstrzygnięcie Tingsrätt wyrokiem z dnia 3 maja 2001 r. Nie odniósł się wyraźnie do pytania, czy terminarze meczów wchodzą w zakres ochrony § 49 prawa autorskiego i stwierdził, że analiza w ramach postępowania wykazała, iż Svenska Spel korzysta z tych samych danych, jakie są zawarte w bazie danych, nie wykazano jednak, że coś zostało pobrane z zawartości bazy danych, a tym samym, że naruszono ochronę zbiorów, której być może podlegała ta baza danych.

19. Fixtures zaskarżyła ten wyrok Svea hovrätt do Högsta domstolen i wniosła o uznanie jej skargi. Podniosła ona, że terminarze meczów są chronione zarówno jako zbiór znacznej ilości danych, jak i jako wynik istotnej inwestycji w formie pracy i kosztów; jest przy tym niedopuszczalne rozróżnienie pomiędzy pracą związaną z planowaniem meczów a pracą dotyczącą opracowania terminarzy meczów. Cel inwestycji jest nieistotny. Również możliwość wykorzystania bazy danych dla celów totalizatora nie jest produktem ubocznym w stosunku do właściwego celu inwestycji w bazę danych. Fixtures przedłożyła wyliczenie czasu, pracy i kosztów, które zostały poświęcone zestawieniu terminarzy meczów. Koszty opracowania i zarządzania terminarzami meczów w Anglii wyniosły około 11,5 mln GBP rocznie, a przychody z licencji udzielonych na dane zawarte w angielskiej bazie danych dotyczących terminarzy meczów — 7 mln GBP. Ponadto pytanie, czy Svenska Spel korzystała z terminarzy meczów, nie ma znaczenia dla oceny, czy informacje zostały pobrane z innych źródeł niż terminarze meczów, ponieważ ostatecznie z nich pochodziły.

20. W odniesieniu do korzystania z informacji zawartych w terminarzach meczów przez Svenska Spel Fixtures stwier-

dza między innymi, że do gry Oddset w sezonie 1998/99 wykorzystano łącznie 769 zawodów, co odpowiada 38 % łącznej liczby zawodów w terminarzach meczów angielskich lig piłki nożnej. Do gry Måltipset wykorzystano 921 zawodów, co odpowiada 45 % łącznej liczby zawodów. Do gry Stryktipset wykorzystano 425 zawodów, czyli 21 % zawodów zawartych w angielskiej bazie danych. Udział wykorzystanych zawodów z najwyższych lig (Premier League) w Anglii i Szkocji był jeszcze wyższy, i wynosił dla Premier League w Anglii odpowiednio do 90 %, 72 % i 71 % wyżej wymienionych meczów. Zysk, jaki osiągnęła Svenska Spel z trzech podanych meczów, wynosił w każdym wypadku 600–700 mln SEK rocznie.

21. Fixtures w pierwszym rzędzie podnosi, że Svenska Spel poprzez wykorzystanie na kuponach informacji dotyczących zawodów pobiera istotną część bazy danych, a po drugie, że ma miejsce powtarzające się i systematyczne pobieranie i wtórne wykorzystanie części zawartości bazy danych oraz że jest to sprzeczne z normalnym korzystaniem z bazy danych i w nieuzasadniony sposób narusza interesy lig piłki nożnej.

22. Svenska Spel kwestionuje wniosek Fixtures i wywodzi, że dokonana inwestycja dotyczy opracowania terminarzy meczów, a nie uzyskania, weryfikacji ilub prezentacji danych zawartych w terminarzach meczów.

Posiadacze bazy danych nie muszą zbierać, weryfikować i zestawiać danych, ponieważ istnieją one w formie terminarzy meczów, które powstały samodzielnie i niezależnie od baz danych, po konsultacji pomiędzy różnymi podmiotami. Bazy danych nie są również chronione jako zbiory, w których uporządkowana jest znaczna ilość danych. Svenska Spel nie zna baz danych, o których mowa, a informacje na kuponach pochodziły z brytyjskich i szwedzkich gazet, telegazet, poszczególnych lig piłki nożnej, serwisu informacyjnego, a wreszcie z publikacji „Football Annual”. Co więcej, informacje o spotkaniu dwóch lig piłki nożnej w określonym czasie są swobodnie dostępne dla każdego i nie mogą być ograniczone ani przez prawo autorskie, ani przez prawo sui generis. W odniesieniu do zarzucanego naruszenia prawa Svenska Spel podnosi, że nie ma miejsca zwielokrotnianie egzemplarzy, ponieważ informacje na kuponach nie stanowią pełnych terminarzy meczów ani ich istotnej części. Błędem byłoby łączne rozważanie wielu kuponów przy ocenie zakresu korzystania. Wreszcie Svenska Spel kwestionuje, że chodzi tutaj o powtarzające się korzystanie z nieistotnej części utworów w rozumieniu art. 7 ust. 5 dyrektywy.

23. Według informacji sądu krajowego postępowanie dotyczy zarówno pytania, czy

bazy danych zawierające te dane, które stanowią podstawę terminarzy meczów, są chronione na podstawie § 49 prawa autorskiego, jak i pytania, czy korzystanie z danych dotyczących zawodów przez Svenska Spel narusza prawo producenta bazy danych.

IV — Pytania prejudycjalne

25. Högsta domstolen zwraca się do Trybunału o odpowiedź na następujące pytania:

24. Konieczność złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd krajowy uzasadnia tym, że § 49 prawa autorskiego ma na celu wykonanie dyrektywy i powinien być interpretowany z uwzględnieniem dyrektywy. Z jej brzmienia nie wynika żadna jednoznaczna wskazówka dla oceny pytania, czy i w danym wypadku jakie znaczenie należy przypisać celowi/celom, którym służy baza danych, dla kwestii jej ochrony na podstawie prawa autorskiego. Nie wynika z niej również jednoznacznie, jaki rodzaj inwestycji w formie pracy i kosztów należy włączyć pod uwagę przy ocenie pytania, czy ma miejsce istotna inwestycja. Ponadto niejasne jest, jak należy interpretować zawarte w dyrektywie zwroty „pobieranie i/lub wtórne korzystanie [z całości lub istotnej części bazy danych]” lub normalne korzystanie” i „[przez które] pobieranie i/lub wtórne wykorzystanie nieistotnych części zawartości bazy danych [...] w sposób nieuzasadniony naruszają [...]”.

- „1. Czy w celu dokonania oceny, czy baza danych jest wynikiem »istotnej inwestycji« w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy [...], producent bazy danych może objąć tym pojęciem inwestycję, która początkowo polega na sporządzeniu pewnej całości niezależnej od samej bazy danych, która zatem nie dotyczy wyłącznie »uzyskania, weryfikacji lub prezentacji« jej zawartości? W przypadku odpowiedzi twierdzącej — czy ma znaczenie, że całość lub część tej inwestycji stanowi warunek wstępny do stworzenia bazy danych?

W niniejszym postępowaniu AB Svenska Spel podniosła, że inwestycja Fixtures Marketing Limited w pierwszym rzędzie dotyczy opracowania terminarzy meczów dla angielskich i szkockich lig piłki nożnej, a nie baz danych, w których zostały zapisane dane. Fixtures Marketing Limited stwierdziła, że niedopusz-

czalne jest rozróżnienie pomiędzy pracą i kosztami związanymi z planowaniem meczów, a pracą i kosztami dotyczącymi opracowania terminarzy meczów w bazach danych.

2. Czy ochrona bazy danych na podstawie dyrektywy jest ograniczona do działalności objętej przedmiotem tej bazy, przewidzianym przez producenta bazy podczas opracowywania jej koncepcji?
4. Czy ochrona przed »pobieraniem i/lub wtórnym wykorzystywaniem« zawartości bazy danych zapewniona przez art. 7, odpowiednio ust. 1 i ust. 5 dyrektywy, ogranicza się do każdego korzystania w drodze bezpośredniej eksploatacji bazy danych, czy też obejmuje również przypadki, gdy zawartość pochodzi z innego źródła (źródła wtórnego) lub jest publicznie dostępna na skalę ogólną?

AB Svenska Spel podniosła, że sporządzając bazę danych Fixtures Marketing Limited nie zamierzała ułatwiać organizacji totalizatora sportowego i innych gier, lecz że czynność ta w stosunku do celu inwestycji jest produktem ubocznym. Fixtures Marketing Limited twierdziła natomiast, że cel inwestycji jest nieistotny, a ponadto zakwestionowała to, aby możliwość wykorzystywania bazy danych do zakładów w stosunku do właściwego celu inwestycji w bazę danych była produktem ubocznym.

AB Svenska Spel podniosła, że nie wiedziała o bazach danych i powzięła informacje do kuponów z innych źródeł; również informacje przedstawione na kuponach nie stanowiły całości ani istotnej części terminarzy meczów. Fixtures Marketing Limited stwierdziła, że dla oceny jest nieistotne, czy informacje zostały pobrane z innych źródeł niż terminarze meczów, bo przecież z nich pochodziły.

3. Co obejmuje pojęcie »w istotnej części [zawartości bazy danych], co do jakości i/lub ilości«, zawarte w art. 7 ust. 1 dyrektywy?
5. Jak należy interpretować pojęcia »normalnego korzystania« i »nieuzasadnionego naruszenia« zawarte w art. 7 ust. 5 dyrektywy?

Fixtures Marketing Limited zarzuciła AB Svenska Spel powtarzające się i systematyczne pobieranie i wtórne korzystanie z zawartości bazy danych z zamiarem osiągnięcia zysku, co jest sprzeczne z normalnym korzystaniem z bazy danych, a przez to w nieuzasadniony sposób narusza interesy lig piłki nożnej. AB Svenska Spel z kolei uważa za błędną łączną ocenę wielu kuponów i kwestionuje, aby korzystanie naruszało art. 7 ust. 5 dyrektywy”.

art. 234 WE, które opiera się na jasnym podziale kompetencji pomiędzy sądami krajowymi a Trybunałem, dla każdej oceny konkretnego stanu faktycznego właściwy jest sąd krajowy⁵.

V — W przedmiocie dopuszczalności

26. W niektórych punktach przedmiotem pytań prejudycjalnych nie jest jednakże wykładnia prawa wspólnotowego, czyli dyrektywy, lecz zastosowanie dyrektywy do konkretnego stanu faktycznego. W odniesieniu do tego aspektu należy podzielić zdanie Komisji, że w ramach wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE nie jest to zadaniem Trybunału, lecz sądu krajowego, oraz że w niniejszym postępowaniu Trybunał powinien się ograniczyć do wykładni prawa wspólnotowego.

27. Według utrwalonego orzecznictwa Trybunału, w postępowaniu w trybie

28. Trybunał nie jest więc uprawniony do rozstrzygania w przedmiocie stanu faktycznego postępowania przed sądem krajowym lub do stosowania interpretowanych przezeń przepisów wspólnotowych do krajowych środków lub faktów, ponieważ wyłącznie właściwy jest do tego sąd krajowy. Ocena poszczególnych zdarzeń w odniesieniu do bazy danych stanowiącej przedmiot niniejszego postępowania wymaga zatem oceny faktów, do której dokonania jest zobowiązany sąd krajowy⁶. W pozostałym zakresie Trybunał jest właściwy do udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne.

VI — W przedmiocie zasadności: ocena

29. Pytania prejudycjalne przedłożone przez sąd krajowy dotyczą wykładni szeregu przepisów dyrektywy, a zasadniczo interpretacji

5 — Wyroki z dnia 15 listopada 1979 r. w sprawie 36/79 Denkavit, Rec. str. 3439, pkt 12, z dnia 5 października 1999 r. w sprawach połączonych C-175/98 i C-177/98 Lirussi i Bizzaro, Rec. str. I-6881, pkt 37, z dnia 22 czerwca 2000 r. w sprawie C-318/98 Fornasar i in., Rec. str. I-4785, pkt 31, oraz z dnia 16 października 2003 r. w sprawie C-421/01 Traunfellner, Rec. str. I-11941, pkt 21 i nast.

6 — Zobacz wyrok z dnia 4 grudnia 2003 r. w sprawie C-448/01 EVN i Wienstrom, dotychczas nieopublikowany w Zbiorze, pkt 59.

określonych pojęć. Podniesione w nich aspekty należą do różnych dziedzin, należy je więc odpowiednio uszeregować. Niektóre pytania prawne dotyczą przedmiotowego zakresu obowiązywania dyrektywy, natomiast przedmiotem innych są przesłanki przyznania prawa sui generis i jego treść.

uzyskanego produktu, przy czym pośrednio jest chroniony dokonany przy tym nakład, tj. inwestycja⁷.

A — Przedmiot ochrony: przesłanki (pytania prejudycjalne pierwsze i drugie)

32. Przesłanki unormowane w art. 7 dyrektywy łączą się z tymi określonymi w art. 1 ust. 2. W rezultacie definicja przedmiotu ochrony jest węższa niż definicja „bazy danych” w rozumieniu art. 1.

30. Warunkiem przyznania bazy danych prawa sui generis na podstawie art. 7 dyrektywy jest spełnienie przesłanek unormowanych w tym przepisie. Niniejsze postępowanie dotyczy wykładni niektórych z tych kryteriów.

33. Nowo wprowadzone dyrektywą prawo sui generis odwołuje się do skandynawskiego „Katalogrechte” (katalogu praw) i niderlandzkiego „geschriftenbescherming”. Jednakże to podłoże nie może skłaniać do tego, aby przenosić do dyrektywy pojęcie rozwinięte w odniesieniu do tych prekursor-skich koncepcji w doktrynie i orzecznictwie. Dyrektywa powinna raczej stanowić kryterium wykładni prawa krajowego, przy czym dotyczy to także tych Państw Członkowskich, w których jeszcze przed wejściem w życie dyrektywy obowiązywały podobne przepisy. Także w tych Państwach Członkowskich wynika konieczność dostosowania przepisów krajowych do założeń dyrektywy.

31. W tym kontekście należy wskazać na prawniczą dyskusję co do pytania, czy to prawo sui generis powinno służyć ochronie świadczenia, czyli co do zasady działalności producenta bazy danych, czy rezultatowi powstałemu w jej wyniku. W tym aspekcie należy stwierdzić, że dyrektywa chroni bazy danych lub ich zawartość, jednakże nie zawarte tam informacje jako takie. W konsekwencji chodzi zatem o ochronę

7 — Malte Grützmacher „Urheber-, Leistungs- und Sui-generis-Schutz von Datenbanken”, 1999, str. 329; Georgios Koumantos „Les bases de données dans la directive communautaire” [w:] *Revue internationale du droit d’auteur*, 1997, str. 79 (117). Niektórzy autorzy uznają natomiast inwestycje za przedmiot ochrony (tak na przykład Silke von Lewinski [w:] Michel M. Walter (wyd.) „Europäisches Urheberrecht”, 2001, nr boczny 3 do art. 7, oraz literatura przywołana u Grützmachera na str. 329 w przypisie 14).

1. „Istotna inwestycja”

34. Kluczowe pojęcie przy określeniu przedmiotu prawa *sui generis* stanowi zwrot „istotna inwestycja” w art. 7 ust. 1 dyrektywy. Ta przesłanka materialna jest sprecyzowana w ten sposób, iż istotność ta musi być „ilościowa i/lub jakościowa”. Dyrektywa nie przewiduje jednakże prawnych definicji tej alternatywy. Doktryna wymaga odpowiedniego wyjaśnienia od Trybunału. Żądanie to jest w pełni uzasadnione, ponieważ tylko w ten sposób zapewniona jest autonomiczna i jednolita wykładnia wspólnotowa. Naturalnie nie można zapomnieć, że stosowanie kryteriów wykładni ostatecznie przypada sądom krajowym, co zawiera w sobie ryzyko niejednolitego stosowania.

35. Jak wynika już z konstrukcji art. 7 ust. 1 dyrektywy, pojęcie „istotna inwestycja” należy rozumieć względnie. Według uzasadnienia do wspólnego stanowiska, w którym przepis ten uzyskał swe ostateczne brzmienie, powinny być chronione inwestycje dokonane w celu utworzenia i zestawienia zawartości bazy danych⁸.

36. Inwestycje mają się zatem odnosić do określonych czynności związanych ze sporządzeniem bazy danych. Artykuł 7 wymienia w związku z tym taksatywnie trzy czynności: uzyskanie, weryfikację i prezentację zawartości bazy danych. Ponieważ cechy te stanowią przedmiot innego pytania prejudycjalnego, ich znaczenie nie zostanie w tym miejscu poddane dokładniejszej analizie.

37. Jakiego rodzaju inwestycje mogą być objęte tym pojęciem, wynika z motywu czterdziestego, którego ostatnie zdanie brzmi: „taka inwestycja może polegać na zaangażowaniu zasobów finansowych i/lub wydatkowaniu czasu, wysiłku i energii”. Według motywu siódmego chodzi o zaangażowanie [inwestycję] znacznych zasobów ludzkich, środków technicznych i finansowych.

38. Ponadto pojęcie „istotny” należy także rozumieć względnie, a mianowicie z jednej strony w odniesieniu do kosztów i amortyzacji⁹, a z drugiej strony w związku z zakresem, rodzajem i zawartością bazy danych, jak i dziedziną, do której należy¹⁰.

8 — Wspólne stanowisko (WE) nr 20/95 przyjęte przez Radę w dniu 10 lipca 1995 r. (Dz.U. C 288, pkt 14).

9 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 9 do art. 7.

10 — Wyżej wymieniony w przypisie 7 Koumantos, str. 119.

39. Chronione są więc nie tylko inwestycje, które w bezwzględnym aspekcie mają wysoką wartość¹¹. Kryterium „istotności” nie może jednakże być rozumiane tylko względnie. Jako rodzaj reguły *de minimis* w odniesieniu do inwestycji podlegających ochronie dyrektywa wymaga mianowicie także bezwzględnej dolnej granicy¹². Można to wywnioskować z motywu dziewiętnastego, zgodnie z którym inwestycja musi być „dość znaczna”¹³. Ten próg powinien być jednak wyznaczony na niskim poziomie. Po pierwsze, daje to do zrozumienia motyw pięćdziesiąty piąty¹⁴, w którym brak jest bliższego sprecyzowania wysokości. Po drugie, przemawia za tym okoliczność, że dyrektywa powinna prowadzić do harmonizacji różnych systemów. Po trzecie, zbyt wysoka dolna granica osłabiałaby zamierzoną przez dyrektywę funkcję, a mianowicie zachętę do inwestycji.

40. Niektórzy interwenienci w swoich uwagach na piśmie wyszli od tzw. teorii spin-off, według której produkty uboczne nie są objęte prawem ochronnym. Można chronić tylko takie dochody, które służą do amortyzacji inwestycji. Interwenienci ci wskazali, że stanowiąca przedmiot postępowania baza danych była konieczna do organizacji zawodów sportowych, tj. w tym celu została

utworzona. Inwestycja służy organizacji zawodów, a nie — lub nie wyłącznie — sporządzaniu bazy danych. Inwestycja zostałaby w każdym razie dokonana, także dlatego, że organizacja jest do tego zobowiązana. W przypadku bazy danych chodzi zatem tylko o produkt uboczny na innym rynku.

41. W niniejszym postępowaniu należy zatem wyjaśnić, czy i w jaki sposób teoria spin-off może odgrywać rolę przy wykładni dyrektywy, w szczególności prawa *sui generis*. W świetle podniesionych w tym postępowaniu wątpliwości odnośnie do ochrony baz danych, które są jedynie produktami ubocznymi, wydaje się konieczne odmitologizowanie teorii spin-off. Teorię tę można wyjaśnić, niezależnie od jej źródeł na płaszczyźnie krajowej, poprzez cel dyrektywy wywiedziony z motywów od dziesiątego do dwunastego, a mianowicie zachętę do inwestycji za pomocą polepszenia ich ochrony. Opiera się ona jednak także na myśli, że inwestycje powinny ulegać amortyzacji poprzez dochody z działalności głównej. Teoria spin-off wiąże się również z tym, iż dyrektywa chroni tylko takie inwestycje, które między innymi są konieczne do uzyskania zawartości bazy danych¹⁵. Wszystkie te argumenty mają swoją wartość i powinny

11 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 11 do art. 7.

12 — Josef Krähn „Der Rechtsschutz von elektronischen Datenbanken, unter besonderer Berücksichtigung des *sui-generis-Rechts*”, 2001, str. 138 i nast.; Matthias Leistner „The Legal Protection of Telephone Directories Relating to the New Database Maker’s Right” [w:] *International Review of Industrial Property and Copyright Law*, 2000, str. 958.

13 — Wyżej wymieniony w przypisie 4 Karnell, str. 994.

14 — J. van Manen „Substantial investments” [w:] „Allied and in friendship: for Teartse Schaper”, 2002, str. 123 (125).

15 — Zobacz bardziej szczegółowo w tym kontekście P. Bernt Hugenholtz „De spin-off theorie uitgesponnen” [w:] *Tidschrift voor auteurs-, media- & informatierecht*, 2002, str. 161 i nast.

być uwzględnione przy wykładni dyrektywy. Jednakże nie może to prowadzić do wykluczenia wszelkich skutków „spin-off” jedynie w oparciu o teorię. Rozstrzygające dla wykładni dyrektywy są i pozostają jej przepisy.

42. Przy rozwiązywaniu problemu prawnego stanowiącego przedmiot postępowania należy wyjść od pytania, czy przyznanie ochrony bazie danych zależy od zamiaru producenta, czy od celu bazy danych, jeśli są one różne. W związku z tym można byłoby poprzestać na wskazówce, że dyrektywa ani w art. 1, ani w art. 7 nie odnosi się do celu bazy danych. Gdyby ustawodawca wspólnotowy zamierzał unormować taką przesłankę, z pewnością uczyniłby to. Zarówno art. 1, jak i art. 7 wskazują bowiem, że ustawodawca wspólnotowy był całkowicie przygotowany do określenia szeregu przesłanek. Cel bazy danych nie stanowi zatem kryterium oceny, czy zasługuje ona na ochronę. Decydujące są przesłanki uregulowane w art. 7. Nic nie może tu zmienić powołany przez niektóre strony motyw czterdziesty drugi. Po pierwsze dlatego, że dotyczy on zasięgu prawa *sui generis*, a po drugie dlatego, że chodzi także o to, aby inwestycja nie doznała szkody.

43. Jednakże również z innych motywów dyrektywy, które dotyczą inwestycji i które podkreślają jej znaczenie, jak z motywu dwunastego, dziewiętnastego i czterdziestego, nie wynika żadna wskazówka, aby ochrona bazy danych zależała od jej celu.

44. W praktyce mogą się zdarzyć producenci, którzy poprzez bazę danych dążą do wielu celów. Może się przy tym zdarzyć, że dokonywanych w tym przypadku inwestycji nie można przyporządkować jednemu określonemu celowi bądź nie można ich rozdzielić. W takiej sytuacji kryterium celu bazy danych nie dostarczyłoby żadnego jednoznacznego rozwiązania. Inwestycja albo byłaby chroniona niezależnie od innego celu, albo w ogóle nie podlegałaby ochronie z powodu tego innego celu. Kryterium celu wydaje się zatem albo niemożliwe do zastosowania, albo niezgodne z celem dyrektywy. Wykluczenie ochrony baz danych służących wielu celom byłoby bowiem sprzeczne z celem zachęcania do inwestycji. Inwestycje w wielofunkcyjne bazy danych zostałyby tym samym ogromnie utrudnione.

45. Baza danych będąca przedmiotem postępowania przed sądem krajowym jest przy-

kładem tego, że sporządzenie bazy danych następuje także w celu organizacji terminarzy meczów. Każdorazowe sporządzanie własnej bazy danych dla każdego celu — możliwie prawie identycznej — byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami ekonomicznymi i nie może podlegać dyrektywie.

2. „Uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

47. W niniejszej sprawie sporne jest, czy ma miejsce uzyskanie w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Przepis ten chroni bowiem tylko inwestycje dla „uzyskania”, „weryfikacji” lub „prezentacji” zawartości bazy danych.

48. Należy wyjść od celu prawa *sui generis*, a mianowicie ochrony producenta bazy danych. Można przy tym uznać sporządzenie za ogólne pojęcie obejmujące¹⁶ uzyskanie, weryfikację i prezentację.

46. W celu ustalenia, czy w okolicznościach postępowania przed sądem krajowym miała miejsce istotna inwestycja, należy zastosować wyżej przywołane kryteria do konkretnego stanu faktycznego. Według podziału kompetencji w postępowaniu o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 234 WE należy to do sądu krajowego. W ramach oceny inwestycji w bazę danych należy w każdym razie wziąć pod uwagę okoliczności podlegające uwzględnieniu przy ustalaniu terminarza meczów, jak np. atrakcyjność meczu dla widzów, interesy bukmacherów, wykorzystanie handlowe przez kluby, inne zdarzenia na miejscu w planowanym terminie, odpowiednie rozłożenie geograficzne meczów oraz zapobieganie zakłóceniom porządku publicznego. Wreszcie do oceny należy włączyć także liczbę meczów. Ciężar udowodnienia tego, jakie inwestycje zostały dokonane, spoczywa na tym, kto powołuje się na prawo *sui generis*.

49. Postępowanie przed sądem krajowym dotyczy szeroko diskutowanego problemu prawniczego, a mianowicie czy — a w danym wypadku pod jakimi warunkami — i w jakim zakresie dyrektywa chroni nie tylko istniejące dane, ale także dane nowo utworzone przez producenta. Gdyby uzyskanie dotyczyło jedynie istniejących danych, również ochrona inwestycji obejmowałaby tylko uzyskanie takich danych. Przyjmując zatem za podstawę to rozumienie uzyskania, ochrona bazy danych w postępowaniu przed sądem krajowym zależy od tego, czy uzyskano istniejące dane.

16 — Giovanni Guglielmetti „La tutela delle banche dati con diritto *sui generis* nella direttiva 96/9/CE” [w:] *Contratto e impresa. Europa*, 1997, str. 177 (184).

50. Jednakże wychodząc od ogólnego pojęcia sporządzenia, czyli zaopatrzenia bazy danych w zawartość¹⁷, mogą być objęte zarówno istniejące, jak i nowo utworzone dane¹⁸.

51. Wyjaśnienie mogłoby przynieść porównanie użyte w art. 7 ust. 1 pojęcia „uzyskanie” z czynnościami, o których mowa w motywie trzydziestym dziewiątym dyrektywy. Zaraz na wstępie należy jednak zwrócić uwagę, że poszczególne wersje językowe różnią się między sobą.

52. Jeśli chodzi o pojęcie „Beschaffung” („uzyskanie”) użyte w niemieckiej wersji art. 7 ust. 1, może ono dotyczyć jedynie istniejących danych, ponieważ można uzyskać jedynie coś już istniejącego. Z tego punktu widzenia „Beschaffung” jest przeciwieństwem „Erschaffung” („utworzenie”). Do tego samego wniosku dochodzi się przy wykładni wersji portugalskiej, francuskiej, hiszpańskiej i angielskiej, które wszystkie bez wyjątku opierają się na łacińskim „obtenere”, tj. otrzymywać. Również wersje fińska i duńska zalecają wąską wykładnię. Wybrana przez niektóre strony postępowania szeroka wykładnia wersji niemieckiej i angielskiej oparta jest zatem na błędzie.

53. Dalszych wskazówek dla właściwej wykładni „uzyskania” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy mógłby dostarczyć jej motyw trzydziesty dziewiąty, który stanowi motyw wprowadzający dla przedmiotu prawa sui generis. W odniesieniu do chronionych inwestycji motyw ten wymienia tylko dwa rodzaje czynności, tj. „uzyskanie” i „zgromadzenie” zawartości. Jednakże również tutaj pojawiają się problemy z powodu różnic pomiędzy poszczególnymi wersjami językowymi. W większości wersji dla określenia pierwszej czynności zostało użyte to samo pojęcie co w art. 7 ust. 1. Ponadto użyte wyrażenia wprawdzie nie zawsze opisują tę samą czynność, jednakże co do istoty dotyczą wyszukiwania i gromadzenia zawartości bazy danych.

54. Wersje językowe, które w motywie trzydziestym dziewiątym stosują dwa pojęcia różne od tych z art. 7 ust. 1 dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, iż obie wymienione czynności należy uważać za formy podrzędne uzyskania w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Oczywiście nasuwa się wówczas pytanie, dlaczego motyw trzydziesty dziewiąty bardziej szczegółowo opisuje jedynie uzyskanie, ale już nie weryfikację czy przedstawienie. Te dwa ostatnie pojęcia pojawiają się dopiero w motywie czterdziestym.

17 — Andrea Etienne Calame „Der rechtliche Schutz von Datenbanken unter besonderer Berücksichtigung des Rechts der Europäischen Gemeinschaften”, 2002, str. 115, przypis 554.

18 — Wyżej wymieniony w przypisie 7 Grützmacher, str. 330 i nast.; Matthias Leistner „Der Rechtsschutz von Datenbanken im deutschen und europäischen Recht”, 2000, str. 53 i nast.

55. Wersje językowe, które w motywie trzydziestym dziewiątym stosują to samo pojęcie, co w art. 7 ust. 1 dyrektywy, trzeba natomiast interpretować w ten sposób, że pojęcie „uzyskania” w motywie trzydziestym dziewiątym należy rozumieć w węższym zakresie, z kolei pojęcie użyte w art. 7 ust. 1 dyrektywy należy rozumieć w szerokim zakresie, tj. jako obejmujące także inną czynność wymienioną w motywie trzydziestym dziewiątym.

56. Wszystkie wersje językowe dopuszczają zatem wykładnię, zgodnie z którą „uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy nie obejmuje wprawdzie czystego pozyskiwania danych, tj. generowania danych¹⁹, czyli nie dotyczy fazy przygotowawczej²⁰, jednakże gdy tworzenie danych zbiega się z ich gromadzeniem i porządkowaniem, ma zastosowanie ochrona na mocy dyrektywy.

57. W tym kontekście należy przypomnieć, że nie można dzielić teorii spin-off. Tym samym przy uzyskiwaniu zawartości bazy danych także cel nie może odgrywać żadnej roli²¹. Oznacza to jednakże, iż ochrona możliwa jest także wówczas, gdy uzyskanie nastąpiło najpierw dla czynności innej niż

sporządzenie odpowiedniej bazy danych. Dyrektywa chroni bowiem uzyskanie danych także wówczas, gdy uzyskanie to nastąpiło nie w odniesieniu do bazy danych²². Przemawia to również za tym, aby włączyć w zakres ochrony zewnętrzną bazę danych, która wywodzi się z wewnętrznej bazy danych.

58. W świetle rozwiniętej powyżej wykładni pojęcia „uzyskania” zadaniem sądu krajowego będzie ocena czynności Fixtures. W pierwszym rzędzie chodzi przy tym o zakwalifikowanie danych i ich opracowanie, od ich uzyskania do włączenia do bazy danych stanowiącej przedmiot postępowania. Trzeba będzie ocenić, jak zakwalifikować ustalanie terminarzy meczów, tj. zasadniczo gromadzenie nazw drużyn i powiązanie par z miejscem i datą poszczególnych meczów. Za tym, że w niniejszym postępowaniu chodzi o istniejące dane, przemawia fakt, iż terminarz meczów przedstawia wynik rozmowy z wieloma uczestnikami, w szczególności z policją, klubami i fanklubami. Również z faktu, iż, jak stwierdziły poszczególne strony, dane zostały utworzone w innym celu niż sporządzenie bazy danych, można wywnioskować, że chodzi o istniejące dane.

19 — Wyżej wymieniony w przypisie 12 Leistner, str. 152.

20 — Wyżej wymieniony w przypisie 16 Guglielmetti, str. 184; wyżej wymieniony w przypisie 4 Karnell, str. 993.

21 — W przedmiocie reprezentowanych stanowisk zob. wyżej wymieniony w przypisie 15 Hugenholtz, str. 161 (164, przypis 19).

22 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 5 do art. 7.

59. Jednakże nawet gdyby zakwalifikować czynności stanowiące przedmiot postępowania jako tworzenie nowych danych, mogłoby mieć miejsce „uzyskanie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. Byłoby tak wówczas, gdyby tworzenie danych następowało jednocześnie z ich przetwarzaniem i było z nim nierozdzielne.

3. „Weryfikacja” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

60. Korzystanie z bazy danych dla przeprowadzania zawodów i ich gospodarczego wykorzystania wymaga bieżącej weryfikacji zawartości rozważanej bazy danych. Z akt wynika, że baza danych jest na bieżąco kontrolowana pod względem jej prawdziwości. Jeżeli taka kontrola wykaże konieczność zmian, podejmowane są niezbędne korekty.

61. Nie szkodzi, że niektóre z tych korekt nie stanowią weryfikacji zawartości bazy danych. Aby istniał przedmiot objęty prawem sui generis, jest jedynie konieczne, aby niektóre z podjętych czynności były zakwalifikowane jako weryfikacja w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy, a istotne inwestycje dotyczyły przynajmniej także części czynności objętych art. 7.

4. „Przedstawienie” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy

62. Przedmiot prawa sui generis obok „uzyskania” i „weryfikacji” zawartości bazy danych stanowi także jej „przedstawienie”. Należy do tego nie tylko prezentacja bazy danych użytkownikowi, czyli format zewnętrzny, ale również format koncepcyjny, jak strukturyzacja zawartości. Lepszemu sortowaniu danych służą ogólnie system indeksowania i tezaursus. Jak wynika z motywu dwudziestego, z ochrony dyrektywy mogą korzystać również takie elementy dotyczące przeszukiwania baz danych²³.

B — Treść prawa ochronnego

63. Należy najpierw wspomnieć, że celem wprowadzenia prawa sui generis, ściśle rzecz biorąc, nie była harmonizacja prawa, lecz świadome utworzenie nowego prawa²⁴. Wykracza ono poza dotychczasowe prawa do rozpowszechniania i kopiowania. Powinno być ono uwzględnione także przy

²³ — Wyżej wymieniony w przypisie 17 Calame, str. 116.

²⁴ — Wyżej wymienione w przypisie 8 wspólne stanowisko (WE) nr 20/95, pkt 14 motywów.

wykładni zakazanych czynności. Zgodnie z powyższym prawne definicje w art. 7 ust. 2 dyrektywy zyskują szczególne znaczenie.

ciami, wobec których przysługuje prawo do ochrony, a więc zakazanymi, są po pierwsze pobieranie, a po drugie wtórne wykorzystanie. Prawne definicje pojęć „pobieranie” i „wtórne wykorzystanie” znajdują się w art. 7 ust. 2 dyrektywy.

64. Artykuł 7 dyrektywy na pierwszy rzut oka zawiera dwie grupy przepisów zakazujących, lub, z punktu widzenia podmiotu uprawnionego, tj. producenta bazy danych, dwie różne kategorie praw. Podczas gdy ust. 1 normuje prawo do ochrony w odniesieniu do istotnej części bazy danych, ust. 5 zakazuje określonych czynności w stosunku do nieistotnych części bazy danych. Wychodząc od relacji istniejącej pomiędzy istotnym a nieistotnym, ust. 5 można jednak rozumieć także jako wyjątek od wyjątku wynikającego z ust. 1²⁵. Ustęp 5 powinien wykluczać obejście zakazu unormowanego w ust. 1²⁶, a zatem może też zostać zakwalifikowany jako klauzula ochronna²⁷.

66. Zakaz unormowany w art. 7 ust. 1 nie obowiązuje jednak w sposób nieograniczony, lecz zakłada, że zakazanym działaniem objęta jest całość lub istotna część zawartości bazy danych.

67. Wychodząc od rozstrzygającego dla zastosowania art. 7 ust. 1 i ust. 5 kryterium „istotnej” lub „nieistotnej” części należy zatem w dalszej kolejności przeanalizować obie cechy. W związku z tym należy zbadać czynności zakazane na podstawie ust. 1 i ust. 5.

65. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy normuje prawo producenta do ochrony przed określonymi czynnościami. Z tego wynika jednocześnie zakaz tych czynności, wobec których przysługuje prawo do ochrony. Czynnoś-

1. Pojęcie „istotna część zawartości bazy danych” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy (pytanie prejudycjalne trzecie)

25 — Jens-Lienhard Gaster „Der Rechtsschutz von Datenbanken”, 1999, nr boczny 492.

26 — Oliver Hornung „Die EU-Datenbank-Richtlinie und ihre Umsetzung in das deutsche Recht”, 1998, str. 116 i nast.; wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 180; wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 16 do art. 7.

27 — Wyżej wymienione w przypisie 8 wspólne stanowisko (WE) nr 20/95, pkt 14.

68. Celem tego pytania prejudycjalnego jest uzyskanie wykładni pojęcia „istotna część zawartości bazy danych” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy. W odróżnieniu od innych

kluczowych pojęć dyrektywy brak jest tu prawnej definicji. Została ona usunięta w trakcie procedury legislacyjnej, a ściślej na etapie wspólnego stanowiska Rady.

69. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy przewiduje dwie możliwości. Jak już wynika z brzmienia, istotność może mieć dwa źródła, ilościowe lub jakościowe. Tę konstrukcję wybraną przez ustawodawcę wspólnotowego należy interpretować w ten sposób, że część może być istotna również wtedy, gdy nie jest wprawdzie istotna w aspekcie ilościowym, lecz jakościowym. Tym samym należy odrzucić tezę, według której zawsze musi istnieć również minimalny wymiar ilościowy.

70. Alternatywę ilościową należy rozumieć w ten sposób, iż trzeba ustalić wielkość części bazy danych, której dotyczy zakazana czynność. Powstaje przy tym pytanie, czy wskazany jest względny, czy bezwzględny sposób oceny. Oznacza to, że należy w tym względzie dokonać albo porównania właściwej ilości z całością zawartości bazy danych²⁸, albo też oceniać właściwą część jako taką.

71. Należy przy tym zauważyć, że podejście względne tendencyjnie działa na niekorzyść producentów dużych baz danych²⁹, ponieważ właściwa część staje się coraz mniej istotna wraz ze wzrostem wielkości całości. W takim przypadku ocena jakościowa dokonana uzupełniająco może oferować rekompensatę wówczas, gdy względnie niewielką właściwą część można jednak uważać za istotną pod względem jakościowym. Równie dobrze możliwe byłoby połączenie obu ilościowych sposobów oceny. Zgodnie z powyższym także względnie mała część mogłaby zostać zakwalifikowana jako istotna z powodu jej wielkości bezwzględnej.

72. Ponadto powstaje pytanie, czy ocena ilościowa może być połączona z jakościową. Oczywiście wchodzi to w grę tylko dla tych przypadków, w których w ogóle możliwa jest ocena pod względem jakościowym. W takim przypadku nic nie przemawia przeciwko temu, by oceniać właściwe części według obydwu metod.

73. W ramach oceny jakościowej w każdym razie odgrywa rolę wartość techniczna lub ekonomiczna³⁰. Tym samym może być objęta także część, która wprawdzie nie ma dużej objętości, ale pod względem wartości jest istotna. Jako przykład wartości list

28 — Zobacz m.in. wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

29 — Wyżej wymieniony w przypisie 7 Grützmacher, str. 340.

30 — Wyżej wymieniony w przypisie 25 Gaster, nr boczny 495; wyżej wymieniony w przypisie 7 Grützmacher, str. 340; wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

z dziedziny sportu wymienia się ich kompletność i dokładność.

74. Ekonomiczną wartość właściwej części oblicza się z reguły według braku popytu na rynku³¹, który powstaje w wyniku tego, iż właściwa część jest pobierana lub wtórnie wykorzystywana nie na warunkach rynkowych, lecz w inny sposób. Ocena właściwej części i jej wartości ekonomicznej może być dokonana także z punktu widzenia działającego, tj. w świetle tego, co zaoszczędził podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący.

75. Wychodząc od zamierzonego przez art. 7 dyrektywy celu ochrony inwestycji przy ocenie istotności należy też zawsze brać pod uwagę inwestycje dokonane przez producenta³². Jak wynika z motywu czterdziestego drugiego, zakaz pobierania i wtórnego wykorzystania służy zapobieganiu powstawania szkody dla inwestycji³³.

76. Punktami odniesienia dla ustalenia wartości właściwej części bazy danych mogą więc być także inwestycje, w szczególności koszty uzyskania³⁴.

77. Jeśli chodzi o próg istotności, również w dyrektywie nie ma odpowiedniej prawnej definicji. Według zgodnego poglądu doktryny, ustawodawca wspólnotowy świadomie pozostawił rozgraniczenie orzecznictwu³⁵.

78. Istotności nie można jednak uzależniać od tego, czy nastąpiła znaczna szkoda³⁶. Stosowna wskazówka w jednym z motywów, tj. na końcu motywu czterdziestego drugiego, nie może mianowicie być wystarczająca dla wyznaczenia proggu ochrony tak wysoko. Poza tym wątpliwe jest, czy „znaczna szkoda” w ogóle może być przyjęta jako kryterium dla definicji istotności, ponieważ motyw czterdziesty drugi możnaby również rozumieć w ten sposób, iż „znaczna szkoda” należy uważać za dodatkową przesłankę w takim przypadku, w którym chodzi o istotną część, tj. kiedy istotność jest już stwierdzona. Nawet wspomniany w motywie ósmym skutek

31 — Wyżej wymieniony w przypisie 12 Krähn, str. 162.

32 — Zobacz wyżej wymieniony w przypisie 16 Guglielmetti, str. 186; wyżej wymieniony w przypisie 12 Krähn, str. 161; wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 172.

33 — Według jednego z poglądów wystarczy w tym przypadku abstrakcyjna możliwość wyrządzenia szkody, zob. wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 173; zob. Herman M. H. Speyart „De databank-richtlijn en haar gevolgen voor Nederland” [w:] *Informatierecht/AMI*, 1996, str. 171 (174).

34 — Carine Doutrelepont „Le nouveau droit exclusif du producteur de bases de données consacré par la directive européenne 96/6/CE du 11 mars 1996: un droit sur l'information?” [w:] *Mélanges en hommage à Michel Waelbroeck*, 1999, str. 903 (913).

35 — Wyżej wymieniony w przypisie 34 Doutrelepont, str. 913; wyżej wymieniony w przypisie 25 Gaster, nr boczny 496; wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 171; wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 15 do art. 7.

36 — Tak jednakże wyżej wymieniony w przypisie 4 Karnell, str. 1000, i wyżej wymieniony w przypisie 12 Krähn, str. 163.

działania, a mianowicie „poważne gospodarcze i techniczne konsekwencje” nie może uzasadniać zbyt surowej oceny w odniesieniu do wyrządzenia szkody. Oba motywy służą raczej podkreśleniu ekonomicznej konieczności ochrony baz danych.

79. W odniesieniu do oceny właściwych części bazy danych bezsporne jest, że czynności odbywają się co tydzień. Powstaje więc pytanie, czy w przypadku względnego sposobu oceny należy porównywać właściwe części z całością bazy danych, czy z całością z odpowiedniego tygodnia. Wreszcie możliwa byłaby kumulacja wszystkich właściwych części z każdego tygodnia w ramach całego sezonu rozgrywek i dopiero porównanie uzyskanej w ten sposób sumy z całością bazy danych.

80. Wykładni skierowanej na cel prawa sui generis odpowiada zatem jedynie porównanie na podłożu czasowym tym samym dla właściwej części i dla całości. Porównanie takie może nastąpić albo na podstawie tygodniowej albo na podstawie sezonu rozgrywek. Jeśli dotyczy to więcej niż połowy meczów, w każdym razie można określić właściwą część jako istotną. Jednakże może też wystarczyć udział mniejszy niż połowa liczony od łącznej ilości wszystkich meczów, jeżeli udział w niektórych kategoriach meczów, na przykład Premier League, jest wyższy.

81. W przypadku oceny wartości bezwzględnych należałoby tak długo kumulować właściwe części, aż zostanie przekroczony próg istotności właściwych części. Można więc ustalić moment, od którego można mówić o tym, że chodzi o istotne części.

2. Zakazy dotyczące istotnej części zawartości bazy danych (pytanie prejudycjalne czwarte)

82. Z ustanowionego w art. 7 ust. 1 dyrektywy prawa producenta do ochrony przed określonymi czynnościami można wywieść zakaz tych czynności, a mianowicie pobierania i wtórnego wykorzystania. W szeregu motywów³⁷ czynności te są więc określane jako „nieuprawnione”.

83. W dalszej kolejności chodzi o wykładnię pojęć „pobieranie” i „wtórne wykorzystanie”. W tym zakresie należy dokonać wykładni odpowiednich prawnych definicji art. 7 ust. 2 dyrektywy. Przy tym również tutaj należy przypomnieć o celu dyrektywy, jakim jest wprowadzenie prawa ochronnego nowego rodzaju. Trzeba wziąć to pod uwagę jako kryterium orientacyjne przy wykładni obu pojęć.

³⁷ — Zobacz np. motyw ósmy, czterdziesty pierwszy, czterdziesty drugi, czterdziesty piąty i czterdziesty szósty.

84. Obydwu zakazanych czynności dotyczy to, że nie chodzi o cel lub zamiar użytkownika zawartości bazy danych. Nie jest więc także decydujące, czy korzystanie następuje w celach czysto komercyjnych. Rozstrzygające pozostają jedynie cechy wymienione w obu prawnych definicjach.

85. Obydwu zakazanych czynności dotyczy również to, że w odróżnieniu od uregulowań art. 7 ust. 5 oznaczają one nie tylko powtarzające się i systematyczne czynności. Ponieważ czynności, przeciwko którym przysługuje ochrona na podstawie ust. 1, muszą dotyczyć istotnych części zawartości bazy danych, ustawodawca wspólnotowy stawia tym czynnościom mniejsze wymagania niż czynnościom określonym w ramach ust. 5, który dotyczy nieistotnych części.

86. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na błąd w strukturze dyrektywy³⁸. Ponieważ także prawna definicja z art. 7 ust. 2 dotyczy całości lub istotnej części, niepotrzebnie powtarza tę już w ust. 1 unormowaną przesłankę. Unormowana w art. 7 ust. 2 prawna definicja w połączeniu z art. 7 ust. 5 prowadzi nawet do sprzeczności. Ustęp 5 zakazuje bowiem pobierania i wtórnego wykorzystania nieistotnych części. Interpretując więc pobieranie i wtórne wykorzystanie na podstawie praw-

nej definicji z art. 7 ust. 2 można byłoby dojść do osobliwego wniosku, że art. 7 ust. 5 zakazuje określonych czynności w odniesieniu do nieistotnych części tylko wówczas, jeżeli czynności te dotyczą całości lub istotnych części.

87. Strony wskazały także na aspekt konkurencji. Aspekt ten należy rozpatrywać w świetle tego, że ostateczna wersja dyrektywy nie zawiera pierwotnie planowanej przez Komisję regulacji dotyczącej udzielania licencji przymusowych.

88. Przeciwnicy daleko sięgającej ochrony producenta bazy danych obawiają się, że przy takiej ochronie powstałoby ryzyko tworzenia monopolu, w szczególności w przypadku dotychczas swobodnie dostępnych danych: w ten sposób producent dysponujący pozycją dominującą na rynku mógłby jej nadużywać. W tym kontekście należy wspomnieć, że dyrektywa nie wyklucza stosowania reguł konkurencji prawa pierwotnego i wtórnego. Sprzeczne z konkurencją zachowanie producenta bazy danych nadal podlega tym regułom. Wynika to zarówno z motywu czterdziestego siódmego, jak i z art. 16 ust. 3 dyrektywy, zgodnie z którym Komisja sprawdza, czy stosowanie prawa sui generis prowadzi do nadużycia pozycji dominującej lub do innego naruszenia.

38 — Zobacz wyżej wymieniony w przypisie 7 Koumantos, str. 121.

89. W niniejszym postępowaniu padło także pytanie o prawne zakwalifikowanie swobodnie dostępnych danych. W tej kwestii właśnie rządy interweniujące w niniejszym postępowaniu reprezentują stanowisko, że dane publiczne nie są chronione dyrektywą.

90. W tym kontekście należy po pierwsze podkreślić, że ochrona obejmuje jedynie zawartość bazy danych, a nie zawartość danych. Niebezpieczeństwem, że ochrona rozszerzy się także na informacje zawarte w bazie danych, można przeciwdziałać po pierwsze w ten sposób, by dokonywać, jak proponuję, odpowiednio wąskiej wykładni dyrektywy. Po drugie, istnieje obowiązek ustanowienia krajowych i wspólnotowych instrumentów prawa konkurencji w konkretnym przypadku.

91. Jeśli chodzi o ochronę danych tworzących zawartość bazy danych, której nie zna użytkownik danych, należy wskazać, iż dyrektywa zakazuje jedynie określonych czynności, mianowicie pobierania i wtórnego wykorzystania.

92. Podczas gdy unormowany w dyrektywie zakaz pobierania zakłada znajomość bazy danych, nie musi tak być w przypadku wtórnego wykorzystania. Do tej problematyki należy więc powrócić w kontekście wtórnego wykorzystania.

a) Pojęcie „pobierania” w rozumieniu art. 7 dyrektywy

93. Pojęcie „pobierania” w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy należy interpretować na podstawie prawnej definicji zawartej w art. 7 ust. 2 lit. a).

94. Pierwszym elementem jest przeniesienie zawartości bazy danych na inny nośnik danych, przy czym może ono być stałe lub czasowe. Ze zwrotu „w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie” można wywnioskować, że ustawodawca wspólnotowy przyjął szerokie znaczenie za podstawę pojęcia „pobieranie”.

95. Objęte jest zatem nie tylko przeniesienie na nośnik danych tego samego typu³⁹, lecz także innego typu⁴⁰. Także samo drukowanie wchodzi w ten sposób w zakres pojęcia „pobieranie”.

96. Ponadto „pobieranie” nie może oczywiście być rozumiane w ten sposób, iż aby miał miejsce zakaz, pobrane części nie powinny się już znajdować w bazie danych. „Pobiera-

39 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 19 do art. 7.

40 — Wyżej wymieniony w przypisie 25 Gaster, nr boczny 512.

nia” nie można jednak interpretować tak szeroko, aby było nim objęte również przeniesienie pośrednie. Wymagane jest raczej bezpośrednie przeniesienie na inny nośnik danych. W odróżnieniu od „wtórnego korzystania” nie chodzi tu jednak o jakikolwiek aspekt upublicznienia. Wystarczy także przeniesienie prywatne.

97. Jeśli chodzi o drugi element, mianowicie właściwy przedmiot bazy danych („cała lub istotna część”), można odwołać się do argumentów w przedmiocie istotności.

98. Zadaniem sądu krajowego jest zastosowanie wyżej określonych kryteriów do konkretnego stanu faktycznego zawisłej przed nim sprawy.

b) Pojęcie „wtórnego wykorzystania” w rozumieniu art. 7 dyrektywy

99. Z prawnej definicji art. 7 ust. 2 lit. b) dyrektywy wynika, że wtórne wykorzystanie dotyczy publicznego udostępnienia.

100. Poprzez świadome użycie pojęcia „wtórne wykorzystanie” zamiast „wtórne użycie” ustawodawca wspólnotowy zamierzał wyjaśnić, że powinna być zagwarantowana ochrona także przeciwko działaniom użytkowników niekomercyjnych.

101. Środki „wtórnego wykorzystania” wymienione w prawnej definicji, jak „rozpowszechnianie kopii”, „najem” i „transmisja on-line” należy rozumieć tylko jako przykładowe wyliczenie, jak wynika z dopowiedzenia „w innej formie”.

102. Pojęcie „udostępnienia” należy w razie wątpliwości interpretować szeroko⁴¹, jak daje do zrozumienia dopowiedzenie „każda forma” w art. 7 ust. 2 lit. b). Same pomysły⁴² lub szukanie informacji jako takie przy użyciu bazy danych⁴³ nie są natomiast objęte.

103. Niektóre strony twierdzą, że dane były publicznie znane. Kwestia, czy tak jest, dotyczy oceny konkretnego stanu faktycznego, która należy do sądu krajowego.

41 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 27 do art. 7.

42 — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 31 do art. 7.

43 — Wyżej wymieniony w przypisie 7 Grützmacher, str. 336.

104. Jednakże nawet gdyby sąd krajowy doszedł do wniosku, że chodzi o dane publicznie znane, nie wyklucza to jeszcze, aby części bazy danych zawierające dane publicznie znane mimo to korzystały z ochrony.

105. W art. 7 ust. 2 lit. b) dyrektywy znajduje się bowiem także regulacja dotycząca wyczerpania prawa ochronnego. Ma ono miejsce tylko pod określonymi warunkami. Jeden z nich brzmi „pierwsza sprzedaż kopii”. Można z tego wywnioskować, że wyczerpanie może nastąpić jedynie w przypadku takich ucieleśnionych przedmiotów. Jeżeli wtórne wykorzystanie następuje w inny sposób niż poprzez kopię, wyczerpanie nie ma miejsca. W odniesieniu do transmisji on-line jest to także wyraźnie stwierdzone w motywie czterdziestym trzecim. Prawo sui generis obowiązuje zatem nie tylko w przypadku pierwszego „publicznego udostępnienia”.

106. Ponieważ dyrektywa nie powołuje się na liczbę transakcji dokonanych po pierwszym „publicznym udostępnieniu”, liczba ta nie może odgrywać żadnej roli. Jeżeli zatem chodzi o istotną część zawartości bazy danych, jest ona chroniona również wówczas, gdy została uzyskana z niezależnego źródła, jak w postaci drukowanej lub Internetu, a nie z samej bazy danych. W odróżnieniu od pobierania „wtórne wykorzystanie” obejmuje bowiem także pośrednie

sposoby uzyskania zawartości bazy danych. Pojęcie „transmisji” należy zatem interpretować szeroko⁴⁴.

107. Zadaniem sądu krajowego będzie zastosowanie wymienionych kryteriów do konkretnego stanu faktycznego sprawy przed nim zawisłej.

3. Zakazy dotyczące nieistotnych części zawartości bazy danych (pytanie prejudycjalne piąte)

108. Jak już wyjaśniono, art. 7 ust. 5 dyrektywy określa zakaz pobierania lub wtórnego wykorzystania nieistotnych części zawartości bazy danych. Przepis ten różni się więc od art. 7 ust. 1 po pierwsze tym, że zakazane jest nie każde pobieranie lub wtórne wykorzystanie, lecz tylko kwalifikowane. Warunkiem są „powtarzające się i systematyczne” czynności. Po drugie zakaz na podstawie ust. 5 różni się od zakazu na podstawie ust. 1 w odniesieniu do przedmiotu. Zakaz ten obowiązuje już w przypadku nieistotnych części. Po trzecie, dla równowagi dla wymogu mniej rygorystycznego co do właściwej części w porównaniu do ust. 1, ust. 5 stanowi, że zakazane czynności mają określony skutek. W tym przypadku ust. 5 przewiduje dwie możliwości: albo zakazana

⁴⁴ — Wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 38 do art. 7.

czynność jest sprzeczna z normalnym korzystaniem z bazy danych, albo w sposób nieuzasadniony narusza słuszne interesy producenta bazy danych.

109. W odniesieniu do związku pomiędzy czynnością a skutkiem należy rozumieć ten przepis w ten sposób, że nie jest konieczne, aby każda pojedyncza czynność wywierała jeden z dwóch skutków, lecz aby łączny rezultat czynności cechował się jednym z dwóch zakazanych skutków⁴⁵. Celem art. 7 ust. 5 dyrektywy, jak i również ust. 1, jest ochrona amortyzacji.

110. Wykładnia art. 7 nasuwa jednakże ogólnie problem w tym zakresie, że niemiecka wersja ostatecznego brzmienia dyrektywy w odróżnieniu od wspólnego stanowiska jest sformułowana nieco łagodniej. Według niej wystarczy, aby czynność „prowadziła” („hinausläuft”) do jednego z przewidzianych skutków, a nie stanowiła takowy („gleichkommt”). Inne wersje językowe są sformułowane bardziej bezpośrednio i co do zasady wskazują, że pobieranie lub wtórne wykorzystanie jest sprzeczne z normalnym korzystaniem lub w sposób nieuzasadniony narusza słuszne interesy bądź wskazują na sprzeczne lub naruszające czynności.

111. W tym kontekście należy omówić pokrewne przepisy prawa międzynarodowego. Oba skutki przewidziane w art. 7 ust. 5 dyrektywy powielają art. 9 ust. 2 zmienionej konwencji berneńskiej, a mianowicie dwa pierwsze elementy unormowanego tam trzystopniowego testu. Nie oznacza to jednak jeszcze, że należy również tak samo interpretować oba przepisy.

112. Po pierwsze art. 9 zmienionej konwencji berneńskiej służy innemu celowi. Regulacja ta zastrzega dla stron umowy uprawnienie do odstąpienia od ścisłych przepisów ochronnych przy zachowaniu warunków trzystopniowego testu. Taką konstrukcją, tj. możliwość dopuszczenia wyjątków przez Państwa Członkowskie, przewiduje dyrektywa na przykład w art. 9.

113. Po drugie, art. 9 zmienionej konwencji berneńskiej różni się tym, że „sprzeczności z normalnym korzystaniem” i „nieuzasadnionego naruszania” nie formułuje jako alternatywy, lecz normuje jako dwie z trzech kumulatywnych przesłanek⁴⁶.

45 — Wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 181, wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 18 do art. 7, przypis 225.

46 — Sam Ricketson „The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886–1986”, 1987, str. 482.

114. Inne przepisy prawa międzynarodowego porównywalne z art. 7 ust. 5 dyrektywy znajdują się w art. 13 porozumienia TRIPS i kilku porozumieniach WIPO. Tych ostatnich jednakże, jako przepisów wydanych później niż dyrektywa, nie należy brać pod uwagę.

115. Jeśli chodzi o wykładnię art. 13 porozumienia TRIPS, obowiązują podobne zastrzeżenia, jak w odniesieniu do zmienionej konwencji berneńskiej. Bowiem także art. 13, tak jak art. 9 zmienionej konwencji berneńskiej, reguluje ograniczenia i odstępstwa od praw wyłącznych wprowadzane przez Państwa Członkowskie. Jednakże w odróżnieniu od art. 9 zmienionej konwencji berneńskiej oba skutki, czyli „sprzeczność z normalnym korzystaniem” i „nieuzasadnione naruszenie” są jak w dyrektywie sformułowane jako alternatywne.

116. Te rozważania wskazują, że wykładnia wyżej wymienionych przepisów prawa międzynarodowego nie może być przeniesiona na art. 7 ust. 5 dyrektywy.

117. Wspólną cechą zakazanych przez dyrektywę czynności pobierania i wtórnego wykorzystania, jak i unormowanych tam skutków takich czynności stanowi to, że skutek czynności nie może być decydujący. Artykuł 7 ust. 5 dyrektywy nie może być interpretowany w ten sposób z braku przepisów ukierunkowanych na cel. Gdyby ustawodawca wspólnotowy zamierzał uwzględnić cel, mógłby w art. 7 dyrektywy zawrzeć takie sformułowanie, jak np. w art. 9 lit. b) dyrektywy.

a) „Powtarzające się i systematyczne pobieranie i/lub wtórne wykorzystanie”

118. Przesłanka „powtarzającego się i systematycznego” działania ma zapobiegać podważaniu prawa ochronnego poprzez sukcesywne czynności, które zawsze dotyczą tylko nieistotnej części⁴⁷.

119. Nie jest jednak jasne, czy art. 7 ust. 5 dyrektywy przewiduje w ten sposób dwie przesłanki alternatywne, czy kumulatywne. Wykładnia powinna przede wszystkim odnosić się do brzmienia przepisu. W ten sposób nie można jednak osiągnąć jednoznacznego

47 — Wyżej wymieniony w przypisie 25 Gaster, nr boczny 558.

rezultatu. I tak niektóre wersje językowe łączą obie przesłanki poprzez „i”⁴⁸, natomiast inne poprzez „lub”⁴⁹. Większość wersji językowych, jak i cel dyrektywy wskazują jednakże, że obie cechy należy rozumieć jako przesłanki kumulatywne⁵⁰. Powtarzające się, ale nie systematyczne pobieranie nieistotnej części bazy danych nie jest zatem objęte dyrektywą.

biegania określonym czynnościom przytacza się unikanie szkodenia inwestycjom. W motywie czterdziestym ósmym jako cel ochrony zapewnionej przez dyrektywę wyraźnie wymienia się: „zabezpieczenie [zapewnienie] wynagrodzenia producenta bazy danych”.

120. Powtarzająca się i systematyczna czynność ma miejsce wówczas, gdy następuje w regularnych odstępach czasu, na przykład tygodniowych lub miesięcznych. Im odstęp czasowy jest mniejszy, a część, której każdorazowo dotyczy czynność, bardziej nieznaczna, tym częściej czynność musi być dokonywana, aby część, której ona łącznie dotyczy, spełniała jedną z dwóch przesłanek unormowanych w art. 7 ust. 5 dyrektywy.

122. W ten sposób wskazuje się na szeroką wykładnię pojęcia „normalnego korzystania”. Tak więc wyrażenie „są sprzeczne z [...] korzystaniem” można rozumieć nie tylko w aspekcie technicznym w ten sposób, że objęty jest wyłącznie wpływ na techniczną użyteczność właściwej bazy danych. Artykuł 7 ust. 5 ma raczej na względzie także czysto ekonomiczny wpływ na producenta bazy danych. Chodzi o ochronę istniejącego w normalnych okolicznościach wykorzystania gospodarczego⁵¹.

b) Pojęcie „normalnego korzystania” w rozumieniu art. 7 ust. 5 dyrektywy

121. Pojęcie „normalnego korzystania” w rozumieniu art. 7 ust. 5 dyrektywy należy interpretować w świetle celu tej klauzuli ochronnej. Wynika to w szczególności z preambuły do dyrektywy. W motywie czterdziestym drugim jako podstawę zapo-

123. Artykuł 7 ust. 5 dyrektywy znajduje więc zastosowanie nie tylko w odniesieniu do czynności prowadzących do rozbudowy produktu konkurencyjnego, który wówczas stoi na przeszkodzie korzystaniu z bazy danych przez producenta⁵².

48 — Większość wersji romańskich, wersja niemiecka, angielska i grecka.

49 — Wersja hiszpańska, szwedzka i fińska.

50 — Wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 181, wyżej wymieniona w przypisie 7 von Lewinski, nr boczny 17 do art. 7.

51 — Jest to również zgodne z wykładnią art. 13 porozumienia TRIPS dokonaną przez panel WTO (WT/DS160/R z dnia 27 lipca 2000 r., 6.183).

52 — Wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 181.

124. W sporadycznych przypadkach art. 7 ust. 5 może więc obejmować korzystanie na rynkach potencjalnych, tj. dotychczas niewykorzystywanych przez producenta bazy danych. Zgodnie z tym jest na przykład wystarczające, aby podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący zaoszczędził sobie uiszczania opłat licencyjnych producentowi bazy danych. Dopuszczenie takich czynności stworzyłoby bowiem zachętę ku temu, aby również inne podmioty pobierały zawartość bazy danych lub ją wtórnie wykorzystywały, nie uiszczając opłat licencyjnych⁵³. Gdyby więc istniała możliwość bezpłatnego korzystania z bazy danych, miałyby to istotny wpływ na wartość licencji. Konsekwencją byłoby zmniejszenie przychodów.

125. Regulacja nie jest też ograniczona do tego przypadku, gdzie producent bazy danych chciałby korzystać z jej zawartości w ten sam sposób, jak podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący. Równie niewielką rolę odgrywa to, że producent bazy danych na mocy prawnego zakazu nie mógłby korzystać z jej zawartości tak jak podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący.

126. Wreszcie wyrażenia „są sprzeczne z [...] korzystaniem” nie można interpretować tak wąsko, że byłoby zakazane jedynie całkowite zapobieganie korzystaniu. Jak wynika z brzmienia wszystkich innych niż niemiecka

wersji językowych, zakaz obowiązuje już w przypadku konfliktów z korzystaniem, tj. nawet przy negatywnych skutkach mniejszych rozmiarów. Na tym poziomie znajduje się także próg, od którego może być uznana powodująca zakaz szkoda dla producenta bazy danych.

127. Jak podkreślają niektóre strony, zadaniem sądu krajowego będzie ocena konkretnych czynności i ich wpływu na stanowiącą przedmiot postępowania bazę danych na podstawie kryteriów określonych powyżej.

c) Pojęcie „nieuzasadnionego naruszenia” w rozumieniu art. 7 ust. 5 dyrektywy

128. W celu dokonania wykładni pojęcia „nieuzasadnionego naruszenia” w rozumieniu art. 7 ust. 5 dyrektywy należy najpierw przypomnieć, że już w ramach zmienionej konwencji berneńskiej dyskutowano, czy takie nieokreślone pojęcie prawne jest w ogóle użyteczne. Ponadto dla dokonania wykładni pojęcia „nieuzasadnionego naruszenia” rozstrzygające jest odwołanie się do różnic w stosunku do „normalnego korzystania”.

53 — Zobacz WT/DS160/R z dnia 27 lipca 2000 r., 6.186.

129. W odniesieniu do zakresu ochrony sporny przepis stawia mniejsze wymagania pojęciu „nieuzasadnionego naruszenia” niż pojęciu „normalnego korzystania” z tego względu, że w tym pierwszym przypadku są chronione „słuszne interesy”. Ochrona wykracza w ten sposób poza sytuacje prawne i obejmuje także interesy, przy czym objęte są „słuszne”, tj. uprawnione, a nie tylko prawne interesy.

przypisać decydujący wpływ skutkom prawa sui generis dla interesów innych osób bądź, z powodu potencjalnych skutków dla przychodów podatkowych, ewentualnemu „szkodzeniu” danemu Państwu Członkowskiemu. Dyrektywa powinna zapobiegać szkodom dla producentów baz danych. Ten cel, w odróżnieniu od innych skutków, znajduje też ewidentnie wyraz w dyrektywie.

130. Dla równowagi art. 7 ust. 5 ustala surowsze wymagania w odniesieniu do skutków niedozwolonej czynności. Wymagane jest nie jakiegokolwiek, lecz „nieuzasadnione naruszenie”. Kwalifikacja „nieuzasadnionego” nie może być jednak zbyt rygorystycznie interpretowana. W przeciwnym wypadku ustawodawca wspólnotowy także w tym miejscu odwołałby się do szkody lub nawet znacznej szkody po stronie producenta.

132. Źródło interesów w rozumieniu art. 7 ust. 5 stanowią inwestycje producenta i ich amortyzacja. Tym samym także tutaj ekonomiczna wartość zawartości bazy danych staje się wyjściowym punktem oceny. W centrum znajdują się skutki dla rzeczywistych lub spodziewanych przychodów producenta bazy danych⁵⁴.

131. W świetle wersji językowych innych niż niemiecka interpretuje się to w tym sensie, że czynności muszą w określonym stopniu szkodzić interesom producenta. Dyrektywa powołuje się przy tym, jak i w innych miejscach, na szkodę po stronie producenta. To, że ochrona jego praw narusza gospodarcze interesy innych, postępowanie przed sądem krajowym ukazuje aż nadto wyraźnie. Nie oznacza to jednak, że przy wykładni art. 7 ust. 5 dyrektywy można w ten sposób

133. W odniesieniu do zakresu ochrony można wyjść od pojęcia „normalnego korzystania”. Jeżeli interpretuje się to pojęcie na tyle wąsko, że nie obejmuje ono ochrony potencjalnych rynków, np. wykorzystania w nowy sposób zawartości bazy danych⁵⁵, to jednak należy zakwalifikować wkroczenie na potencjalne rynki przynajmniej jako naruszenie słusznych interesów. Czy naru-

54 — Zobacz WT/DS160/R z dnia 27 lipca 2000 r., 6.229.

55 — Wyżej wymieniony w przypisie 18 Leistner, str. 182.

szenie to jest nieuzasadnione, będzie zależało od okoliczności konkretnego przypadku. To, czy podmiot pobierający lub wtórnie wykorzystujący jest konkurentem producenta bazy danych, nie może jednak być w tym wypadku decydujące.

134. Również w tym kontekście należy wspomnieć, że zadaniem sądu krajowego jest ustalenie konkretnych czynności i zbadanie, czy należy je uważać za „nieuzasadnione naruszenie” słusznych interesów producenta bazy danych stanowiącej przedmiot postępowania.

VII — Wnioski

135. Proponuję, aby na pytania prejudycjalne Trybunał odpowiedział w następujący sposób:

1. Ocena pytania, czy baza danych w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych jest wynikiem „istotnej inwestycji”, nie zależy od celu inwestycji. Należy uwzględnić również inwestycje, które służą opracowaniu terminarzy meczów w bazie danych.

2. Pojęcie „istotnej części [zawartości bazy danych], co do jakości [...]” w art. 7 ust. 1 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że należy uwzględnić techniczną lub ekonomiczną wartość właściwej części. Pojęcie „istotnej części [zawartości bazy danych], co do [...] ilości” w art. 7 ust. 1 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że zależy ono od wielkości właściwej części. W obu przypadkach nie chodzi wyłącznie o stosunek właściwej części do całości zawartości.

3. Przyznana przez art. 7 ust. 1 lub art. 7 ust. 5 dyrektywy ochrona wobec „pobierania” zawartości bazy danych jest ograniczona do korzystania, które oznacza bezpośrednie korzystanie z zawartości bazy danych. Przyznana przez art. 7 ust. 1 lub art. 7 ust. 5 dyrektywy ochrona wobec „wtórnego wykorzystywania” zawartości bazy danych obejmuje także korzystanie z zawartości bazy danych, gdy zawartość ta pochodzi z innego źródła.

4. Pojęcie „normalnego korzystania” w art. 7 ust. 5 dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że utrudnione jest gospodarcze wykorzystanie przez posiadacza prawa sui generis, także na potencjalnych rynkach. Pojęcie „w sposób nieuzasadniony naruszają” w art. 7 ust. 5 należy interpretować w ten sposób, że w stopniu przekraczającym określony próg wyrządza się szkodę słusznym interesom gospodarczym producenta.